Aristenet - Sabira Hajdarević, University of Zadar, Croatia

Ljubavna pisma (izbor)

Predgovor

Ova malo poznata Aristenetova zbirka sastoji se od 50 pisama erotske tematike, podijeljenih u dvije knjige: prva sadrži njih 28, a druga 22, s tim da je posljednje nepotpuno. Korespondenti su navedeni imenom i riječ je većinom o fiktivnim likovima, ali pojavljuju se i poznate osobe, poput pisaca (Alkifron, Elijan, Lukijan) ili slavnih hetera. Uz tituluse (preskripte) koji navode korespondente pojavili su se s vremenom i svojevrsni naslovi koji sažimaju fabulu pisma koje slijedi.

Prijevod je načinjen prema izdanju Mazal, O. (1971): Aristaeneti epistularum libri II, Stutgardiae, in aedibus B. G. Teubneri. Prijevod cjelovite zbirke na hrvatski jezik još ne postoji; tri je pisma preveo D. Novaković i objavljena su u časopisu Latina et Graeca, 20 (1982).

Ep. I, 5

(Lukavstvo kojim žena još jednom obmanjuje muža)
Alkifron Lukijanu
U predgrađu se odvijala općenarodna svetkovina s obilnom gozbom, pa je Haridem sazvao prijatelje k sebi na slavlje. Bila je tamo i neka žena (ne trebam je imenovati) koju je sâm Haridem (znaš kako je mladić zaljubljive naravi) upecao; ugledao ju je dok je šetala trgom i nagovorio je da nam se pridruži na objedu. Svi su se gosti već bili okupili kad je naš vrli domaćin ušao s nekim starcem koji je očito bio pozvan kao i mi.

Kad ga je ona izdaleka ugledala kako prilazi, hitro se sagnula i navrat-nanos kidnula u susjednu kuću. Odatle je pozvala Haridema i rekla mu: "Nehotice si velik problem napravio! Onaj je starac moj muž. Vjerojatno je prepoznao odjeću koju sam sa sebe svukla i ostavila tamo i sigurno je

eISSN 1847-7755; doi: 10.15291/sic/1.5.lt.1

sumnjičav. Ako mi je na brzinu i krišom dodaš, zavarat ću ga i skrenuti mu drugamo ljutnju što je sad usmjerena na mene."

Nakon što su joj stvari dodane, zaputila se kući i pretekla muža (nemam pojma kako ga je izbjegla). Povela je sa sobom prijateljicu koja je živjela u susjedstvu i odredila kako će zajedno nasamariti starca. Malo kasnije stigao je i on, uletio u kuću urlajući i pušući od gnjeva i ovako vikao zbog ženine raskalašenosti: "Moju bračnu postelju nećeš više nekažnjeno kaljati!" Zbog odjeće koju je vidio bio je uvjeren u preljub i već je tražio mač, mahnit od bijesa. Uto se, u pravi čas, pojavila susjeda i rekla: "Uzmi natrag odjeću, draga. Najljepša ti hvala; ispunila sam sebi želju. Ali, bogova mi, neću se hvalisati. I ti se slobodno posluži nečim mojim."

Dok je to izgovarano, onaj se strogi starac urazumio, potisnuo gnjev i zamijenio bijes zbog sumnje tolikom blagošću da se čak počeo ispričavati supruzi: "Ženo, oprosti mi! Bio sam van sebe, priznajem. Radi tvoje časti neki je dobronamjerni bog ljubazno poslao ovu ovdje za naše zajedničko spasenje. Oboje nas je spasila kad je utrčala!"

Ep. I, 7

(Ribara je djevojka zamolila da joj pričuva odjeću dok se ona okupa u moru, pa ju je on vidio posve golu)

Kirtion Diktisu

Stajao sam na obali kraj stijene. Dok sam privlačio prekrasnu ribu koja se ulovila na udicu (štap se svijao od težine), prišla mi je neka zgodna djevojka, lijepa poput divlje biljke. Rekao sam sebi: "Dopao me je drugi plijen, mnogo bolji od prvoga!" Ona reče: "Posejdona ti, pričuvaj mi odjeću dok se okupam u valovima."

Iskreno sam se obradovao i rado sam joj ispunio zahtjev jer sam je želio vidjeti golu. Kad je skinula sa sebe i posljednji komad odjeće, ostao sam posve zapanjen ljepotom njezinih udova. Iz guste crne kose prosijavao joj je bijeli vrat i blijedo lice; boja kože bila joj je svijetla sama od sebe, a još je svježije izgledala zbog kontrasta s crnilom. Tada je ušla u more i zaplivala. Površina je bila ravna i posve mirna. Koža što joj se bjelasala na tijelu bila je boje pjene vala koji ju je zapljuskivao. Erosa mi, da je slučajno nisam već ranije vidio, bio bih pomislio da gledam neku od čuvenih Nerejida![1]

Rekao bi dok je gledaš kako ustaje iz valova nakon što se naužívala kupanja: "Ovako slikari prikazuju Afroditu kako ljupko izlazi iz mora."[2]

Smjesta sam pritrčao željenoj i dodao joj odjeću, zbijajući šale i okušavajući sreću s ljepoticom. Ona je (bila je, izgleda, ponosita i ugledna roda) pocrvenjela od srdžbe. Lice joj je od ljutnje postalo još ljepše, a pogled sladak unatoč zlovolji, baš kao što je vatra zvijezda više svjetlost no vatra. Slomila mi je ribarski štap i ribe pobacala u more.

A ja sam ostao stajati na mjestu – jadikovao sam za ribama koje sam uhvatio, a još više žalio za onom koju ne ulovih.

Ep. I, 9

(Lukavstvo pomoću kojeg je žena, unatoč prisutnosti sluga i muža, uspjela dodirnuti ljubavnika)
Stesihor Eratostenu
Neka je žena prolazila trgom. U blizini joj je bio muž i bila je sa svih strana okružena slugama. Kad je vidjela svog ljubavnika kako nailazi, hitro se posavjetovala s božicom[3] kako da dodirne voljenoga i možda mu čuje glas. Poskliznula se posve slučajno (barem se tako činilo) i pala na koljeno. Ljubavnik se snašao kao da je to bio unaprijed dogovoren znak: ispružio je ruku i uspravio posrnulu ženu uhvativ je za desnicu, preplićući svoje prste s njezinima. Mislim da su im oboma zadrhtale ruke od strasti. Ljubavnik ju je tješio zbog odglumljene nezgode, progovorio s njom par riječi i produžio, a ona je, tobože trpeći bol, krišom primakla ruku usnama i poljubila prste koje je on dodirnuo. Podigla ih je i do očiju, otirući lažnu suzu s vjeđa koje je bez potrebe protrljala.

Ep. II, 10

(Slikar je zaljubljen u portret djevojke koji je sâm naslikao)
Filopinaks Hromationu
Naslikao sam lijepu djevojku i zaljubio se u vlastitu sliku. Moja je vještina izazvala želju, a ne strijela Afroditina; sâm sam sebe ranio vlastitom desnicom. Eh, kamo sreće da sam loš slikar; u loš se portret ne bih zaljubio! A ovako, koliko god mi se dive zbog vještine, toliko me sažalijevaju zbog zaljubljenosti. Čini mi se da sam podjednako nesretan u ljubavi i uspješan umjetnik.

Ali, zašto kukam i korim desnicu? Pa sa slika znam za Fedru, Narcisa i Pasifaju. Jednoj nije uvijek pri ruci bio Amazonkin sin;[4] drugu je svladala posve protuprirodna čežnja;[5] a lovcu[6] bi se njegov voljeni raspršio po površini vode i iscurio mu kroz prste kad god bi rukom posegnuo prema izvoru; izvor oslikava lik Narcisa, a slika i izvor i Narcisa kako žeđa za vlastitom ljepotom. Meni je pak moja draga dostupna koliko god dugo želim. Izgleda vrlo lijepo, a kad god rukom posegnem za njom, nepomično ostaje na mjestu i ne mijenja joj se lik. Slatko se smiješi blago rastvorenih usta; rekao bi da joj kakva riječ visi na rubu usana, a nikako da iz usta izađe. Često sam prislanjao uho da čujem što to želi šapnuti. Kad ne bih dobio odgovor, ljubio sam joj usta, cvjetne latice na obrazima i ljupke očne kapke i nagovarao je da sa mnom vodi ljubav. A ona šuti poput hetere koja draži svog ljubavnika. Smjestio sam je u krevet, zagrlio je i obujmio joj grudi kako bih možda u njoj ljubav pobudio i skoro sam zbog tog portreta s uma skrenuo. A opet, svjestan sam svoje ludosti: prijeti mi opasnost da zbog drage koja nije živa upropastim sebi život! Djeluje kao da su njezine usne zrele, ali ne daju plod – poljubac. Kakva korist od kose koja izgleda lijepo kad ta kosa ne postoji? Ja plačem i jadikujem, a lik me veselo gleda.

O, zlatokrila djeco Afroditina;[7] da mi date takvu istu dragu, ali živu, da vidim kako iz mog umjetničkog djela nastaje ona, ljepša od tog djela, ukrašena živom ljepotom! Rado bih pridodao prirodi svoje umijeće da ih promatram pred sobom obje u međusobnom skladu.

[1] Skupni naziv za morske nimfe, 50 kćeri Nereja i Doride koje su stalna pratnja boga Posejdona.

[2] Jedna (ujedno i najpoznatija) verzija mita o Afroditi, grčkoj božici ljubavi, ljepote i strasti, povezuje njezino rođenje s Kronovom kastracijom Urana: nastala je od odrezanih genitalija koje su bačene u more, a izronila je na Cipru iz morske pjene.

[3] Naravno, misli se na Afroditu (v. gore).

[4] Fedra se (nesretno) zaljubila u svog posinka, sina Tezeja i Amazonke Hipolite.

[5] Pasifaja, Fedrina majka, bila je žena kretskog kralja Minosa. Iz protuprirodne veze s bikom rodila je Minotaura.

[6] Lovac Narcis bio je zaljubljen u samog sebe, tj. u svoj odraz na površini jezera.

[7] Riječ je o Afroditinim krilatim sinovima-pomoćnicima. U književnim se djelima češće pojavljuje u toj ulozi jedan od njih, Eros.

Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License